

Lasten ja nuorten kuuleminen käytännössä

Lasten ja nuorten kuulemisen ja osallistumisen
vahvistaminen ministeriöiden toiminnassa / Osa 2

ELINA STENVALL, JOHANNA VIRTANEN JA SANNA KARLSSON

Euroopan unionin
yhteisrahoittama

EUROOPAN UNIONI

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Euroopan neuvoston
yhteisrahoittama ja toteuttama

OIKEUSMINISTERIÖ
JUSTITIEMINISTERIET

SOS
LAPSIKYLÄ

Käytännön tapoja kuulemisen järjestämiseksi

- ❖ Lasten ja nuorten **kuulemisen voi järjestää esimerkiksi:**
  - Kasvokkaisena työpajana tai verkossa
  - Chatissä tai muulla digitaalisella alustalla keskustellen
  - Kyselynä esim. verkkokysely
- ❖ Mihin erilaisia tapoja tarvitaan?
  - Kasvokkainen keskustelu ja kirjoittaminen **tavoittaa erityisryhmät ja mahdollistaa vuorovaikutuksen**, tarkentavat kysymykset ja vuorovaikutuksen
  - Kysely **auttaa tavoittamaan laajemman joukon** lapsia ja nuoria ja toimii, kun tavoitteena on saada tietoa kerättyä laajalta joukolta
  - **Puheella** tavoitetaan osa lapsista, osa taas **kirjoittaa** mieluummin
  - **Kuvat** auttavat hahmottamaan käsiteltävää asiaa
  - Erilaiset tavat myös tarjoavat mahdollisuuden **ikätaisoisen** kuulemisen järjestämiseksi

Esimerkkejä erilaisista kuulemisen käytännöistä

- ❖ Lasten ja nuorten kanssa voi myös työskennellä **eri tavoin** esimerkiksi:
  - **Keskustelemalla**, esimerkiksi ryhmässä tai työpajoissa
  - **Kirjoittamalla**, esimerkiksi chatteihin tai kyselyihin liittyviä tapoja kuulla lapsia ja nuoria
- ❖ Puheen ja kirjoittamisen tulee **vastata lapsen ja nuoren ymmärrystä** ja niitä tulee mukauttaa heille sopivaan muotoon
  - Esimerkiksi **demokratiaa** voidaan käsitellä puhumalla siitä, **kuka saa päättää asioista**, mitä osallistujat ajattelevat **äänestämisestä** tai tietävätkö osallistujat, mitä **pääministeri ja presidentti** tekevät. Näiden **konkreettisten esimerkkien** avulla päästään puhumaan myös monimutkaisemmista asioista
- ❖ **Kuvat** auttavat hahmottamaan käsiteltävää asiaa. Ne sopivat erityisesti **pienille lapsille ja monille erityistä tukea tarvitseville** lapsille ja nuorille, mutta auttavat kaikkia työskentelyssä. Kuvia voi hyödyntää myös **taustamateriaalin luomisessa** (Kuvista lisää diasetissä 3, dia 9)
  - Kuvien valinnassa kannattaa huomioida **sensitiivisyys** esimerkiksi siinä käyttäkö eri värisiä ihmishahmoja vai esimerkiksi "tikkuukkoja"

Lasten ja nuorten kuuleminen suoraan

- ❖ Suoralla kuulemisella tarkoitetaan lasten ja nuorten kuulemista **ilman välikäsiä**.
- ❖ Suorassa kuulemisessa lapsia ja nuoria tavataan suoraan, mutta kuulemisen voi suunnitella ja toteuttaa **yhdessä muiden toimijoiden kanssa**.
- ❖ Suora kuuleminen on erityisen toimiva silloin, kun halutaan tavoittaa **jokin tietty ryhmä lapsia ja nuoria** tai halutaan varmistua **tiettyjen lasten tai lapsiryhmien** näkemyksistä.
- ❖ Suora kuuleminen tarjoaa lapsille ja nuorille **mahdollisuuden nostaa esiin uusia näkökulmia** tai tarkentaa omaa näkökulmaansa.
- ❖ Suora kuuleminen voi olla **kasvokkaista tai verkkovälitteistä** ja toteutua joko **keskustelulla tai kirjoittamisella**.

Lasten ja nuorten kuuleminen epäsuorasti

- ❖ Epäsuoralla kuulemisella tarkoitetaan tässä yhteydessä **alun perin muuhun käyttötarkoitukseen kerätyn tiedon** hyödyntämistä tiedonlähteenä
  - Epäsuoraa kuulemista voi olla esimerkiksi **kouluissa tai oppilaitoksissa kerätyn tiedon** hyödyntäminen
  - Soveltuu erityisesti **harvalukuisten ryhmien kuulemiseen**, jolloin yksittäiset ryhmän edustajat eivät kuormitu liikaa
- ❖ Epäsuoraa kuulemista on myös **tutkimusten hyödyntäminen**
  - **Kansalliset kyselytutkimukset** tarjoavat tietoa (esim. Nuorisobarometri, Kouluterveyskyselyt, Lapsiasiavaltuutetun toimistolta esim. esikouluikäisten tutkimukset)
  - Esimerkiksi **Google Scholar** -hakuohjelmasta löytyy artikkeleita tai tieteelliset seurat voivat auttaa

Lasten ja nuorten kuuleminen yhteistyössä

Lapsia ja nuoria voi kuulla suoraan toisen tahon toteuttamana:

- ❖ Toinen osapuoli voi järjestää **tilaisuuksia** tai kerätä lasten ja nuorten näkemyksiä **keskustelemalla ja kysymällä**
- ❖ Lasten ja nuorten näkökulmasta **etuna on tutut ja luotettavat ihmiset**, jotka kysyvät, havainnoivat ja keräävät näkökulmat ylös
- ❖ Välitteisesti toteutettu kuuleminen toimii erityisesti **sensitiivisten teemojen käsittelyyn** (esim. seksuaali- ja sukupuolikysymykset, väkivaltakysymykset, vähemmistökyymykset, kielikysymykset)

Tarkistuslista lasten ja nuorten kuulemiseen

Lasten ja nuorten kuuleminen on lakisääteinen velvollisuus, mutta sen toteuttamiseksi on useita keinoja

Ketkä kuuluvat kuulemisen kohderyhmään ja keitä pitää kuulla?

Miksi pitää kuulla?
Mitä kuulemisella tavoitellaan?
Mitä halutaan saada selville?

Miten kuullaan?
Miten kuuleminen järjestetään? Millaisia käytännön ratkaisuja voidaan toteuttaa?

Miten tieto palautetaan osallistujille?
Millaisia asioita palautetaan osallistujille? Mitä asioita heidän pitää tietää prosessista ja lopputuloksesta?

OIKEUSMINISTERIÖ JUSTITIEMINISTERIET

Euroopan unionin
yhteisrahoittama

EUROOPAN UNIONI

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Euroopan neuvoston
yhteisrahoittama ja toteuttama

SOS LAPSIKYLÄ

Tämä aineisto on tuotettu osana Euroopan neuvoston koordinoimaa ja yhteisrahoittamaa CP4Europe-projektia, joka on saanut rahoitusta Euroopan unionin perusoikeus-, tasa-arvo- ja kansalaisuusohjelmasta (2014–2020). Aineistossa esitetyt näkemykset ovat kirjoittajien omia, eivätkä ne välttämättä vastaa Euroopan neuvoston, EU:n tai oikeusministeriön kantoja.